

KULTUR I KRONOBERG

Nulägesbeskrivning Kulturplan 2025–2028

REGION
KRONOBERG

Innehåll

Om nulägesbeskrivningen	3
Kronobergs förutsättningar	4
Ett kulturliv med bredd och spets i ett glest län	4
Kulturpolitisk samverkan – en förutsättning för att nå de kulturpolitiska målen	4
Om Kronobergs kommuner, nulägesbild 2023.....	6
Förändringsarbete som gör skillnad	7
Regional kulturverksamhet i Kronoberg.....	8
Organisering av det regionala kulturruppdraget	8
Professionell teater-, dans- och musikverksamhet	9
Museiverksamhet, museernas kulturmiljöarbete och regional enskild arkivverksamhet.....	11
Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet	13
Professionell bild- och formverksamhet och främjande av hemslöjd	14
Gestaltad livsmiljö och konstnärlig gestaltning.....	16
Filmkulturell verksamhet	17
Professionella kulturskapares villkor.....	18
Konstnärlig utbildning och folkbildning.....	20
Det civila samhället	22
Flera faktorer påverkar de kulturpolitiska målen.....	24
Kulturens strukturer är sårbara.....	24
Den kulturella välfärden är inte likvärdig	26
Kultur som utvecklingskraft i samhället.....	27

Om nulägesbeskrivningen

Nulägesbeskrivningen är en kunskapsfördjupning som ligger till grund för kulturplanens mål och prioriteringar. Den utgår från kultursamverkansmodellen och det regionala kulturuppdraget.

Nulägesbeskrivningen innehåller information om Kronobergs förutsättningar, den regionala kulturverksamhetens nuläge och uppdrag samt faktorer som påverkar arbetet med de nationella kulturpolitiska målen i Kronoberg.

Fokus i nulägesbeskrivningen är den regionala kulturverksamhet som omfattas av verksamhetsområdena i kultursamverkansmodellens förordning. För att synliggöra alla delar i Kronobergs kulturella ekosystem beskrivs även annan regional kultur- och folkbildningsverksamhet som finansieras av Region Kronobergs kulturnämnd, andra regionala initiativ samt kommunala strukturer och arenor på övergripande nivå i nulägesbeskrivningen.

Tips!

Läs mer om: Mål och prioriteringar sammanfattas på sida 10 i Kulturplan Kronoberg 2025–2028.

Kronobergs förutsättningar

Ett kulturliv med bredd och spets i ett glest län

Kronoberg har ett strategiskt läge mitt i Sydsverige. Länet har åtta kommuner; Alvesta, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö och Älmhult. Befolkningsmässigt är Kronoberg ett litet län men med en god tillväxt, en arbetsmarknad som lockar och goda pendlingsmöjligheter. Antalet invånare är strax över 200 000, varav hälften i Växjö kommun.

Kronoberg är ett landsbygdslän som presterar. I residensstaden Växjö finns Linnéuniversitetet som utgör kunskaps- och innovationsmotor. Kultur- och näringslivet är stabilt med en god omställnings- och återhämtningsförmåga. I Kronoberg finns flera världsledande företag och en stark IT-sektor. Exportvärdet är näst högst i landet utifrån befolkningens mängd, både på varor och tjänster. Kronoberg utmärker sig också med landets högsta andel sysselsatta inom de kulturella och kreativa branscherna. Småland har en lång och innovativ hantverks-tradition inom glaskonst, design och formgivning. Här finns både uppfinningsrikedom och handlingskraft och en berättartradition som är upptagen på Unescos "Register of Good Safeguarding Practice".

Kronoberg är ett litet län där vi har nära till varandra. Vi har landsbygd med hög tillgång till både kultur och kommersiell service, trots vår relativt glesa struktur. I vårt län kan invånarna bo och vara nära naturen och samtidigt ta del av en spännande och expansiv arbetsmarknad och ett kulturliv med både bredd och spets. Våra invånare, de "kulturella Kronobergarna", ägnar sig också i högre utsträckning åt kultur i nationella jämförelser och Småland utmärker sig särskilt när det gäller det egna skapandet.

Kulturpolitisk samverkan – en förutsättning för att nå de kulturpolitiska målen

Kronobergs kulturliv påverkas i stor utsträckning av kulturpolitikens förmåga att samverka på olika nivåer; kommunalt, regionalt, interregionalt och nationellt. Om de nationella kulturpolitiska målen ska vara möjliga att nå behöver de kulturpolitiska nivåerna arbeta i samma riktning. Det är angeläget att ansvarsfördelningen och den gemensamma finansieringen av kultur fortsätter att utvecklas både inom och utanför kultursamverkansmodellen för att möjliggöra konstnärlig produktion och främja människors kulturella rättigheter i hela landet.

I ett glest län som Kronoberg är samverkan på kulturområdet en framgångsfaktor. En stor del av den regionala kulturverksamheten har byggts upp och samfinansieras i samverkan med staten, andra regioner och några av länets kommuner. Det möjliggör ett professionellt kulturliv med hög konstnärlig kvalitet även i ett glest län. Samverkan gör också kulturen tillgänglig i hela länet, till exempel genom att kulturinstitutioner och det civila samhället arbetar tillsammans.

Det regionala kulturuppdraget präglas av kultursamverkansmodellen

Sveriges regioner ansvarar för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik och infrastruktur, regional utveckling, folkhälsa och kultur. I regionernas kulturuppdrag ingår att vara part i den statliga kultursamverkansmodellen och fördela statsbidrag till regional kulturverksamhet i enlighet med lag (2010:1919), förordning (2010:2012) samt Kulturrådets riktlinjer och årliga villkorsbeslut. Regionerna ansvarar för arbetet med den regionala kulturplanen och samverkan kring kulturfrågorna i länet. I uppdraget ingår också dialog och samverkan med Kulturrådet och de myndigheter och organisationer som ingår i kultursamverkansmodellens samverkansråd.

Den kulturpolitiska organiseringen ser olika ut i landets regioner. I Region Kronoberg är det kultur- och konstnärnämnden som har det regionala kulturpolitiska ansvaret, med en kulturenhet som ingår i den regionala utvecklingsavdelningen.

Den nationella nivån skapar förutsättningar i hela landet

Den nationella nivån ska ge grundläggande förutsättningar för ett rikt konst- och kulturliv med hög kvalitet i hela landet. Kultursamverkansmodellen och dess utveckling utgör en viktig del med bäring på kulturlivet i Kronoberg. Kulturrådet är ansvarig myndighet för kultursamverkansmodellen och det finns även ett samverkansråd som ska värna de nationella kulturpolitiska målen inom modellen.

Kronobergs kulturliv utvecklas genom sydsvensk samverkan

Det finns en lång tradition av samverkan i Sydsverige vilket präglar Kronobergs kulturliv. Regionsamverkan Sydsverige är en ideell förening och samarbetsorgan för sex sydsvenska regioner; Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Skåne. Här bor 2,7 miljoner invånare, 26 % av Sveriges befolkning. Med målet att skapa en hållbar utveckling i Sydsverige, till förmån för hela landet och med utgångspunkt i invånarnas bästa, samarbetar vi inom kultur, regional utveckling, infrastrukturplanering och kollektivtrafik. Vi överbryggar administrativa gränser och bidrar till ett starkt kultursverige. Det förbättrar förutsättningarna för konstnärlig produktion och förnyelse samt invånarnas kulturella rättigheter i ett glest befolkat län som Kronoberg.

Det interregionala utvecklingsarbetet på kulturområdet sker inom Regionsamverkan Sydsveriges kulturutskott som består av regionala kulturpolitiker från alla sex regioner. En arbetsgrupp bestående av regionala kulturchefer samordnar arbetet. Det konkreta utvecklingsarbetet sker i bred samverkan över de geografiska gränserna inom ett flertal områden; bibliotek och läsförmedling, bild och form, dans, filmkultur, kulturarv, litteratur, musik samt slöjd. Vissa insatser sker i sektorsövergripande samverkan mellan Regionsamverkan Sydsveriges

kulturutskott och det regionala utvecklingsutskottet, till exempel samverkan kring kulturella och kreativa branscher och filmproduktion i Sydsverige.

I kommunerna möter människor kultur

Det är i kommunerna som människor möter kultur – i en stad, på en mindre ort eller på landsbygden. Det är här professionella kulturskapare bor och verkar. Delar av kommunernas kulturuppdrag regleras i lag; till exempel biblioteksverksamhet eller barns och ungas rätt till kultur, där både kulturskolan och skolans kulturuppdrag har stor betydelse. Andra områden är av mer frivillig karaktär, som stöd till kultur- och föreningsverksamhet. Växjö och Ljungby samfinansierar regional kulturverksamhet både inom och utanför kultursamverkansmodellen. Kommunerna är inköpare av kultur och erbjuder konstnärliga gestaltungsuppdrag samt priser och stipendier, vilket stimulerar professionella kulturskapares möjligheter att bo och verka i Kronoberg. Kommunerna ansvarar för mötesplatser som är viktiga för Kronobergs kulturliv; bibliotek, konsthallar, kulturhus, scener och andra lokaler och anläggningar samt kulturarrangemang och högtidsfiranden.

De kommunala kulturpolitiska målen ligger väl i linje med nationella och regionala mål, framförallt vad gäller barns rätt till kultur. Region Kronoberg och kommunerna samverkar kulturpolitiskt via Kommunalt forum och på tjänstemannanivå via ett kulturchefsnätverk.

Tips!

Läs mer om Samverkansrådet och vilka organisationer och myndigheter som ingår på sida 51 i Kulturplan Kronoberg 2025–2028

Läs mer om Regionsamverkan Sydsverige på www.regionsamverkan.se

Om Kronobergs kommuner, nulägesbild 2023

Kommun	Folkmängd	Kulturpolitisk organisation	Kulturpolitiskt styrdokument	Kommungrupp
Växjö	97 574	Kultur- och fritidsnämnd	Kultur- och fritidsplan	Större stad (B3)
Ljungby	28 304	Kultur- och fritidsnämnd	Verksamhetsplan för kultur 2021–2024	Mindre stad/tätort (C6)
Alvesta	20 040	Kultur- och fritidsnämnd	Kultur- och fritidsplan 2021–2023	Pendlingskommun nära större stad (B4)
Älmhult	17 932	Kultur- och fritidsnämnd	Kulturpolicy och kulturplan	Pendlingskommun nära mindre stad/tätort (C7)
Tingsryd	12 155	Bildningsnämnd	Kulturplan 2022–2024	Lågpendlingskommun nära större stad (B5)
Markaryd	10 076	Utbildnings- och kulturnämnd	Kulturplan 2020–2023	Pendlingskommun nära mindre stad/tätort (C7)
Uppvidinge	9 263	Kultur- och föreningsutskott	Kulturstrategi 2019–2022	Lågpendlingskommun nära större stad (B5)
Lessebo	8 342	Kultur- och fritidsutskott	Kultur- och fritidsplan 2023–2026	Pendlingskommun nära större stad (B4)
Totalt	203 686			

Tips!

Folkmängd SCB:s befolkningsstatistik 31 december 2023

Kommungrupp Enligt SKR:s kommungruppsindelning 2023

Förändringsarbete som gör skillnad

Kulturplan Kronoberg 2025–2028 är länets femte kulturplan. Sedan inträdet i kultursamverkansmodellen 2012 har arbetet inom kultursamverkansmodellen gjort skillnad i Kronoberg. Bland de positiva effekterna finns bland annat konstnärlig utveckling, bredare kulturutbud, god geografisk spridning av kultur i hela länet och starkare kulturpolitisk samverkan.

Konstnärlig utveckling och bredare kulturutbud

Arbetet inom kultursamverkansmodellen har inneburit både stabilitet och dynamik för Kronobergs kulturliv. I samverkan med staten och länets intressenter har profilerområden där Kronoberg har nationell och internationell spets stärkts; som musik, kulturarv, med muntligt berättande, glas-design och migrationshistoria, samt arbetet med konstnärlig frihet och yttrandefrihet. Samtidigt har nya regionala kulturverksamheter etablerats och områden med svagare regionala strukturer utvecklats; den professionella dansen, bild- och formområdet och litteraturen som konstform. Regionala kultursatsningar har mötts av staten inom kultursamverkansmodellen vilket inneburit ökade ekonomiska resurser till Kronoberg. Utvecklingen har gett ett bredare och spetsigare kulturutbud för såväl invånare som besökare och även skapat bättre förutsättningar för professionella kulturskapare som vill verka i Kronoberg. En stor del av den konstnärliga utvecklingen sker i en sydsvensk geografi.

Kultur i hela Kronoberg

Uppföljningen inom kultursamverkansmodellen visar en god geografisk spridning av kultur i hela Kronoberg. Våra invånare, de ”kulturella kronobergarna”, och länets besökare kan möta kultur på många olika platser i länet och på digitala arenor. Samverkan mellan den ideella och professionella kulturen har breddat deltagandet i kulturlivet samtidigt som det bidrar till konstnärlig utveckling. Strukturerna för att ta tillvara det civila samhällets roll som resurs och röstbärare har stärkts, inom både det regionala kulturuppdraget och det regionala utvecklingsarbetet.

Starkare kulturpolitisk samverkan

Arbetet inom kultursamverkansmodellen har stärkt den kulturpolitiska organisationen och samverkan på flera nivåer; kommunalt, regionalt, interregionalt och nationellt. När samverkan stärks blir det mer kultur för fler och de gemensamma resurserna nyttjas mer effektivt.

Regional kulturverksamhet i Kronoberg

Den kulturella mångfalden är god i Kronoberg. En väl fungerande flernivåsamverkan inom kultursamverkansmodellen har bidragit till både stabilitet och förnyelse inom de sju verksamhetsområden som kultursamverkansmodellens förordning omfattar. Förutsättningarna varierar. Här beskrivs nuläge och regionala uppdrag för respektive verksamhetsområde i Kronoberg.

Alla verksamhetsområden ska utvecklas i enlighet med kulturplanens mål och prioriteringar. Utvecklingen ska präglas av kulturell mångfald, kvalitet och konstnärlig förnyelse, konstnärlig frihet och goda villkor för professionella kulturskapare. Alla verksamhetsområden ska bidra till att människors kulturella rättigheter tillgodoses här i Kronoberg, med särskilt fokus på barns och ungas rätt till kultur.

Organisering av det regionala kulturuppdraget

Landets regioner har organiserat kulturuppdraget på olika sätt. I Region Kronoberg är den regionala kulturverksamheten organiserad utanför den regionala kulturförvaltningen, till exempel i form av delägda bolag eller organisationer inom det fria kulturlivet och det civila samhället. Det innebär att den verksamhet som invånare och besökare möter genomförs i samverkan med många andra. Större delen av kulturverksamheten bedrivs också tillsammans med andra regioner och kommuner.

Vad är ett regionalt uppdrag?

Den regionala kulturplanen genomförs av flera intressenter med regionala uppdrag, både inom och utanför kultursamverkansmodellen. Ett regionalt uppdrag är långsiktigt. Det omfattar hela länets geografi och kommer Kronobergs invånare och besökare till del. Ett regionalt uppdrag kan innebära:

- konstnärlig produktion och publik verksamhet,
- att bevara, vårda och levandegöra länets kulturarv och verka för att det brukas av en bred allmänhet,
- främjande kulturverksamhet, det vill säga att utgöra resurs för andra, som det fria kulturlivet, professionella kulturskapare eller det civila samhället,
- samverkan på olika nivåer; kommunalt, inter-regionalt, nationellt och internationellt.

Under rubriken ”regionala uppdrag” i nulägesbeskrivningen sammanfattas för varje verksamhetsområde organisationer med ett långsiktigt regionalt driftsstöd från Region Kronobergs kulturnämnd. Flera av dem ingår även i kultursamverkansmodellen. Ett par av de verksamheter som beskrivs bedrivs av Region Kronobergs regionala utvecklingsnämnd men med bäring på kulturplanen.

Professionell teater-, dans- och musikverksamhet

Professionell teater-, dans- och musikverksamhet omfattar många olika genrer som framförs direkt inför en publik. Strukturerna är väl etablerade på nationell, regional och kommunal nivå, samtidigt som det är ett brett verksamhetsområde där förutsättningarna varierar för de olika konstformerna.

En god kulturell mångfald med bredd och spets inom professionell teater-, dans- och musikverksamhet i Kronoberg

Den kulturella mångfalden inom professionell teater-, dans- och musikverksamhet är god i Kronoberg. Stabila kulturinstitutioner som Regionteatern Blekinge Kronoberg och Musik i Syd har byggts upp genom långsiktig interregional samverkan. Institutionernas breda uppdrag innebär konstnärlig produktion och förnyelse samt samverkan på interregional, nationell och internationell nivå. Institutionerna samverkar med det fria kulturlivet och det civila samhället.

I Kronoberg finns ett livskraftigt och väl etablerat civilsamhälle med teater- och arrangörsföreningar och lokalhållande organisationer som ger barn, unga och vuxna i hela länet goda möjligheter att uppleva ett utbud av hög konstnärlig kvalitet. Musikriket är Musik i Syds turnéserie inom samtliga kommuner i Kronoberg, vilket även inkluderar aktiviteter för såväl barn och unga som äldreboenden.

Växjö kommuns initiativ Scensommar med kostnadsfria familjeföreställningar på okonventionella platser i länet har regionaliserats och utvecklats till Scensommar Kronoberg i samverkan mellan Region Kronoberg, länets samtliga kommuner och en mångfald av arrangörer. Det finns ett flertal fristående festivaler och initiativ inom det fria kulturlivet som omfattar många olika genrer i Kronoberg, till exempel Korrfestivalen, Sveriges största folkmusikfestival, Sagobygdens musik- och berättarfestival

samt nya och mer oetablerade initiativ inom det fria kulturlivet, som cirkus och opera.

Teater, dans och musik är konstformer som många invånare själva utövar på fritiden. Kulturskolor, studieförbund, trossamfund och andra organisationer inom det civila samhället samt privata initiativ skapar goda förutsättningar för detta i Kronoberg. Inom kulturinstitutionerna finns också kulturpedagogisk spetskompetens som stärker invånarnas möjligheter att själva uttrycka sig konstnärligt.

Tillsammans skapar de olika intressenterna inom verksamhetsområdet goda förutsättningar för konstnärlig produktion, tillgång till kvalitativa kulturupplevelser i hela Kronoberg inom många olika konstformer samt möjligheter till arrangörsutveckling och eget skapande. De bidrar också gemensamt till en bred arbetsmarknad för professionella kulturskapare inom teater, dans och musik.

Regionala uppdrag inom professionell teater-, dans- och musikverksamhet i Kronoberg

Musik i Syd är Skånes och Kronobergs gemensamma regionala musikinstitution med uppdrag att ge människor tillgång till levande musikupplevelser även utanför de större städerna. Tillsammans med frilansande musiker, de egna ensemblerna och i samverkan med lokala arrangörer förmedlar Musik i Syd musik på högsta professionella nivå till en bred publik på många olika platser. Den digitala scenen, Musik i Syd Channel, tillgängliggör och fördjupar upplevelsen. Musik i Syd verkar för konstnärliga utbyten, gästspel, residensprogram, arrangörsutveckling och musiklivets återväxt. Musik i vård, omsorg, hälsa bidrar till inkludering och hälsofrämjande insatser. Inom verksamheten finns också Smålands Musikarkiv, vars samlingar fungerar som ett sydsvenskt folkmusikinstitut och är en kunskapsbas för forskning och utveckling. Musik i Syd omfattar även kammarorkestern Musica Vitae som står för nationell och internationell spets.

Organisationsformen är ett aktiebolag bildat 2003 som ägs av Region Kronoberg via stiftelsen Musik i Kronoberg (50%) och Region Skåne via stiftelsen Musik i Skåne (50%).

Regionteatern Blekinge Kronoberg är en regional scenkonstinstitution för två län med uppdrag att producera, arrangera och stimulera scenkonst i form av teater och dans. Teaterns uppdrag omfattar produktion, samproduktion, pedagogisk verksamhet, programverksamhet, residens och gästspel. Scenkonst för barn och unga samt turnerande produktioner är särskilt starka profirområden vilket möjliggör tillgång till kvalitativ scenkonst i hela Kronoberg.

Den professionella dansen ingår i teaterns ordinarie uppdrag, vilket stärker och utvecklar danskonstens regionala, interregionala, nationella och internationella strukturer. Regionteatern Blekinge Kronoberg är ett nav för scenkonsten i regionen gällande konstnärlig utveckling och inom Region-samverkan Sydsverige sker utvecklingsarbete för att utgöra en stark samarbetspart inom scenkonst nationellt och internationellt. I uppdraget ingår också att stärka arrangörs- och publikutvecklingen, stimulera breddat deltagande och eget skapande samt utgöra en resurs för det civila samhället.

Organisationsformen är ett aktiebolag bildat 2003 som ägs av Region Kronoberg (49%), Region Blekinge (29%) och Växjö kommun (22%).

Riksteatern Kronoberg är en fristående ideell förening, regionalt samverkansorgan och en del av den turnerande nationalscenen och folkrörelsen Riksteatern. Uppdraget är att stötta och stärka de lokala riksteaterföreningarna som finns i länets samtliga kommuner samt främja intresset för och öka kunskapen om scenkonst i olika former. De lokala riksteaterföreningarna tar emot produktioner från många olika aktörer vilket skapar kulturell mångfald och arbetstillfällen för professionella kulturskapare.

Scensommar Kronoberg med kostnadsfria utomhusföreställningar sommartid bedrivs i samverkan mellan Region Kronoberg och alla länets kommuner, med utgångspunkt i Växjö kommuns arbete.

Museiverksamhet, museernas kulturmiljöarbete och regional enskild arkivverksamhet

Kulturarvsbegreppet, där både arkiv och kulturmiljö ingår, omfattar ett stort tids-
spann som sätter människan i ett historiskt
sammenhang, utgör samhällets kollektiva
minne och skapar en viktig bas för demo-
kratins utveckling. Kulturarvet omfattar
alla materiella och immateriella uttryck av
mänsklig aktivitet genom tiderna och är
under ständig omvandling. Kulturmiljöer
är de avtryck som är synliga i den fysiska
miljön och arkiven gör det möjligt att lång-
siktigt bevara dokumentation av mänsklig
aktivitet. Områdena omfattas av musei-
lagen, arkivlagen och kulturmiljölagen.

Ett rikt kulturarv på många arenor med särskilt fokus på glas, migrationshistoria och muntligt berättande i Kronoberg

Kronoberg har ett rikt kulturarv. De regionala
strukturerna för musei- och arkivverksamhet är
starka med särskilt fokus på glas, migrationshistoria
och muntligt berättande. Kulturparken Småland
samordnar området och arbetar med hela länets
kulturhistoria i form av samlingar, arkiv och publik
verksamhet, i samverkan med stiftelserna Smålands
museum och Svenska Emigrantinstitutet och den
ideella föreningen Kronobergsarkivet. I Smålands
museum, Sveriges äldsta länsmuseum, ingår Sveriges
glasmuseum med en av Europas största samlingar
av glas från svenska glasbruk. Kulturarvscentrum
Småland samlar Smålands museums arkiv och före-
målssamling, konservatorsateljé och öppna magasin
samt Kronobergsarkivets verksamhet vilket skapar
goda förutsättningar att samla, vårda, bevara och
tillgängliggöra kulturarvet långsiktigt. Kulturparken
Småland utgör också resurs i det professionella
kulturmiljöarbetet och samverkar med Länsstyrelsen
i Kronobergs län, kommuner och andra intressenter
kring de nationella kulturmiljömålen och länets
kulturmiljöstrategi.

Kronoberg har en stark berättartradition med lokal
förankring i de tre Sagobygdskommunerna Ljungby,
Alvesta och Älmhult. Insatserna samordnas av
Berättarnätet Kronoberg som har en central roll
som svensk civilsamhällesrepresentant i arbetet med
Unescos konvention om tryggheten av det immate-
riella kulturarvet och Sagobygden finns upptagen på
Unescos "Register of Good Safeguarding Practice".

I Kronoberg finns organisationer inom det civila
samhället som verkar för att det materiella och
immateriella kulturarvet ska tillgängliggöras och
brukas av en bred allmänhet. Kronobergs läns hem-
bygdsförbund samlar länets hembygdsrörelse och
levandegör traditionell hantverksskunkap och sed-
vänor, till exempel kunskap om att ta tillvara natu-
rens resurser. Det finns ett flertal arbetslivsmuseer
och fristående museer med olika inriktningar.

Regionala uppdrag inom museiverksamhet, museernas kulturmiljöarbete och regional enskild arkivverksamhet i Kronoberg

Berättarnätet Kronoberg verkar för att lyfta fram muntlig berättartradition som en del av det immateriella kulturarvet. Berättarnätet bedriver publik och pedagogisk verksamhet på Sagomuseet i Ljungby, Sagobygdens sägenplatser och arrangerar Nordens största årligen återkommande musik- och berättarfestival som genomförs i samverkan med Musik i Syd. Berättarnätet Kronoberg sprider kunskap om det immateriella kulturarvet, samverkar med högskolor och universitet bland annat via ett vetenskapligt råd och är internationell part i samverkan med Unesco. Verksamheten är mångfacetterad och ryms inom flera av förordningens verksamhetsområden. Organisationsformen är en fristående ideell förening.

Kulturparken Småland är Kronobergs läns-museum med uppdrag att bevara, vårda och levandegöra länets kulturarv och verka för att det brukas av en bred allmänhet. Kulturparken Småland har det regionala samordningsansvaret för kulturhistoria, kulturarv och arkiv med uppdrag att utveckla frågorna och spegla hela Kronobergs historia, nutid och framtid.

Organisationsformen är ett aktiebolag bildat 2009 som ägs av Region Kronoberg (59%) och Växjö kommun (41%).

Verksamheten bedrivs på flera arenor: Smålands museum, Kulturarvscentrum Småland, Kronobergsarkivet, Utvandarnas hus, Hjärtenholms lantbruksmuseum och Ångaren Thor. I uppdraget ingår att bedriva och främja kulturminnesvård samt vara sakkunnig i museifrågor. Kulturparken Småland ska bidra till ökad samverkan på kulturmiljöområdet och vara en resurs i kulturmiljöfrågor och kommunernas kulturmiljöarbete. I organisationen finns spetskompetens inom arkeologi, regionalhistoria, kulturmiljövård samt hantering av arkiv och föremålssamlingar.

Kulturparken Småland har samverkansavtal med stiftelserna Smålands museum, Svenska Emigrantinstitutet och den ideella föreningen Kronobergsarkivet. Bolaget, de båda stiftelserna och Kronobergsarkivet har egna styrelser och äger sina egna arkiv och samlingar.

Kronobergsarkivet utgör länets största enskilda regionala arkivinstitution med uppdraget att samla, inventera, förteckna, bevara och vårda arkiv från Kronobergs län. I uppdraget ingår även ett övergripande ansvar för de enskilda arkiven och att bedriva och väcka intresse för regionalhistorisk forskning.

Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet

Det allmänna biblioteksväsendet ska enligt bibliotekslagen verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Att kunna uttrycka sig, ta del av och sprida information är viktiga fundament i ett demokratiskt samhälle. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och har en viktig roll för att nå nationella mål för litteratur- och läsfrämjande. Litteraturbegreppet omfattar många litterära genrer och ordbaserad scenkonst i bred bemärkelse.

Gemensam regional biblioteksverksamhet främjar bibliotekens breda och lagstadgade uppdrag i Kronoberg

Bibliotekslagen slår fast att det ska finnas folkbibliotek i alla kommuner och att varje region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet. I Kronoberg är det Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg som har uppdraget. Arbetet genomförs i enlighet med den regionala biblioteksplanen som delas med Region Blekinge.

Biblioteken ska enligt lag ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska samt lättläst svenska.

Biblioteksverksamheten samverkar med civilsamhället, i form av till exempel studieförbund, arrangörsföreningar, litterära sällskap eller intresseorganisationer för litteraturskapare för att främja både litteratur och läsning i länet. Kronobergs bokmässa och Läsfest är två exempel på återkommande arenor som samlar såväl etablerade som oetablerade. Att läsa böcker, och själv skriva,

är populära kulturaktiviteter i Kronoberg och det finns god tillgång till mötesplatser i människors vardag, som bokcirklar och bibliotek.

Ett modigt litterärt arv och en unik plattform för det fria ordet i Kronoberg

Kronoberg har ett modigt litterärt arv. Växjö kommun har utvecklat en unik plattform för yttrandefrihet, Det fria ordets hus, som utgör mötesplats för dialog, debatt och invånarnas egna uttryck och där samtida frågor om yttrandefrihet knyts samman med olika verksamheter i regionen, i samverkan med Region Kronoberg. Det fria ordets hus utvecklar spetskompetens och samverkar med organisationer som Svenska PEN och det internationella fristadsprogrammet ICORN (International Cities of Refuge Network) där Fristad Växjö, som samordnas av Det fria ordets hus, är en part.

De regionala strukturerna för litteraturfrämjande verksamhet är under uppbyggnad. Uppdraget syftar till att utveckla den samtida litteraturen som konstform. Arbetet sker genom sydsvensk samverkan, samverkan med offentligt drivna organisationer och det fria kulturlivet inom litteraturområdet.

Regionala uppdrag inom biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet i Kronoberg

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg är gemensam regionala biblioteksverksamhet för två län, med uppdrag att samordna och främja biblioteksfrågor och läsfrämjande, i enlighet med bibliotekslagen och de båda regionernas kultur- och biblioteksplaner. Verksamheten är organiserad inom regional förvaltning i Region Blekinge.

Det fria ordets hus är en regional resurs med uppdrag att stärka det fria ordet och den samtida litteraturen som konstform i Kronoberg genom arbete med yttrandefrihet, litteraturutveckling,

det litterära arvet och det egna uttrycket. Verksamheten är organiserad inom kommunal förvaltning i Växjö kommun.

Litteratur Kronoberg var under 2022–2024 en regional främjande och utvecklande resurs med uppdrag att utveckla den samtida litteraturen som konstform i länet. Uppdraget organiserades internt inom Region Kronobergs kulturenhet, men blir under kulturplanerperioden en del av Det fria ordets hus ordinarie regionala uppdrag inom kultursamverkansmodellen.

Professionell bild- och formverksamhet och främjande av hemslojd

Professionell bild- och formverksamhet omfattar en rad olika material och tekniker. Området omfattas av särskilda nationella mål och insatser och ligger nära det framväxande politikområdet gestaltad livsmiljö som samlar arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Slöjd och konsthantverk har en stark folklig förankring, finns i alla kulturer och speglar sociala och ekonomiska förändringar i samhället.

Brokig mylla med stark tradition av form och design i Kronoberg

Småland är starkt förknippat med glaskonst, konsthantverk och design och nationellt och internationellt känt för hantverkskunnande, materialkännedom och innovationsförmåga. Det gör Kronoberg till en plats för konstnärlig förnyelse och utveckling som lockar professionella kulturskapare. Kronobergs

regionala strukturer för bild och form utvecklas i samverkan mellan många intressenter i Kronoberg och Sydsverige, vilket möjliggör både bredd och spets. Kulturparken Småland har en särskild profil inom glaskonst och formgivning samt en konsthistorisk samling. Ljungbergsmuseet är Kronobergs läns museum för bildkonst. Smålands konstarkiv, som ligger i anslutning till Vandatorum, har en interregional utställningsverksamhet och samling som lyfter samtida konstnärskap inom bild och form i samverkan med Smålands konstnärsförbund.

Sedan några år tillbaka har en regional samordnande funktion etablerats, Bild och Form Kronoberg, med uppdrag att stärka strukturerna, bland annat genom sydsvensk samverkan och utveckling av residensprogram, konstkritik och konstpedagogisk verksamhet för barn och unga. Bild och Form Kronoberg samverkar också med länets kommuner, till exempel kring frågan om enprocentsregeln.

Kommunala och privata konsthallar, museer och gallerier finns också i flera av länets kommuner. Inom civilsamhället utgör länets utställningsarrangörer en viktig del av strukturen. Nya initiativ

växer fram som bidrar till att tillgängliggöra bild och form för invånare och besökare, till exempel Smålandstriennalen i samverkan mellan regionala kulturinstitutioner, utställningsarrangörer och Konstfrämjandet Småland.

Slöjd och konsthantverk är en växande rörelse med hållbarhet i fokus

Slöjden är ett av få kulturområden där utövandet sker i nästan lika stor utsträckning oavsett bostadsort, ålder, utbildning eller inkomst. Hemslöjden i Kronoberg verkar för att bevara, använda och förnya slöjd och konsthantverk ur ett kultur-, närings- och hållbarhetsperspektiv.

Länets hemslöjdskonsulenter arbetar för att främja intresse, kunskap och utövande av slöjd och konsthantverk samt möjliggöra konstnärlig förnyelse och kvalitet. Slöjd och konsthantverk har ett egenvärde, men ligger också i framkant vad gäller hållbar utveckling, återbruk och lokal produktion. Intresset

har ökat i takt med ett större fokus på frågorna. Hemslöjden ansvarar också för att samordna arbetet med S-P-O-K Kronoberg – Samtida produktion och konsumtion i samverkan med Form/Design Center i Malmö.

Tips!

Läs mer om De nationella målen för arkitektur, form och design som beskrivs i propositionen *Politik för gestaltad livsmiljö* (2017/2018:110). Se även sida 16.

Enprocentsregeln: läs om Region Kronobergs arbete med detta i nästa avsnitt *"Gestaltad livsmiljö och konstnärlig gestaltning"* på sida 16.

Regionala uppdrag inom professionell bild- och formverksamhet och främjande av hemslöjd i Kronoberg

Bild och form Kronoberg är en regional främjande och utvecklande resurs med uppdrag att utveckla förutsättningarna att ta del av och skapa konst och konsthantverk i Kronobergs län. Arbetet organiseras internt inom Region Kronobergs kulturenhet.

Hemslöjden i Kronoberg har i uppdrag att utveckla och tillvarata slöjd och konsthantverk, både som näringsgren och kulturyttring. Verksamheten ska främja intresse, skapa förutsättningar för barn och unga samt främja konstnärlig förnyelse och kvalitet inom slöjd och konsthantverk. I uppdraget ingår också att samordna arbetet med S-P-O-K i Kronoberg (samtida produktion och konsumtion). Organisationsformen är en fristående ideell förening.

Ljungbergsmuseet är Kronobergs läns bildkonstmuseum med uppdrag att stärka strukturerna för bildkonst och främja konstpedagogik för barn och unga. Organisationsformen är en fristående stiftelse.

Smålands konstarkiv har i uppdrag att främja intresset för konst samt förvalta och tillgängliggöra stiftelsens samling av konst med anknytning till Småland. Organisationsformen är en stiftelse bildad 1986 av Värnamo kommun (58,75%), Region Jönköping län (28,75%), Region Kronoberg (12,5%) och Smålands Konstnärsförbund.

Gestaltad livsmiljö och konstnärlig gestaltning

Att skapa attraktiva livsmiljöer handlar om att utveckla platser där människor vill leva, bo och arbeta. Många faktorer bidrar till attraktiviteten på en plats: befolkningsstorlek, geografiskt läge och naturvärden, men också arbetstillfällen, bostäder och god bebyggd miljö, kommunikationer och service. Andra faktorer är kulturutbud och fritidsaktiviteter, kulturmiljöer, besöksmål, social sammanhållning och mötesplatser.

För att skapa attraktiva livsmiljöer behöver flera olika politikområden och nivåer samverka. På nationell nivå har ett helhetsgrepp tagits kring området gestaltad livsmiljö där flera myndigheter samverkar för att nå de nationella målen.

BY2030 och konstnärlig gestaltning skapar attraktiva och gestaltade livsmiljöer i Kronoberg

BY2030 är en satsning för att göra Kronobergs byar så trivsamma som möjligt på ett hållbart sätt och öka länets boendattraktivitet. En av grundpelarna i arbetet är politikområdet gestaltad livsmiljö. Inom

arbetet med BY2030 utvecklas den nya funktionen byarkitekt som samordnar flera initiativ och utvecklingsinsatser bland annat kring hållbara byar och kunskaps- och forskningsinsatser. Flera insatser sker i samverkan med den regionala kulturverksamheten och det civila samhället.

Region Kronoberg bidrar till attraktiva och gestaltade livsmiljöer genom att investera i regional kultur- och folkbildningsverksamhet i hela Kronoberg samt ansvara för konstnärlig gestaltning i Region Kronobergs lokaler. Konstnärlig gestaltning utgör en viktig del i arbetet med gestaltad livsmiljö. Det skapar förutsättningar för professionella kulturskapare och bidrar till att fler invånare möter konstnärliga uttryck i vardagen, i både offentliga miljöer och vårdmiljöer.

Region Kronoberg tillämpar enprocentregeln, en rekommendation som innebär att en procent av byggkostnaderna vid offentligt uppförda byggnader ska avsättas för konstnärlig gestaltning.

Regionala uppdrag inom gestaltad livsmiljö och konstnärlig gestaltning

Region Kronobergs arbete med gestaltade livsmiljöer utvecklas inom ramarna för **BY2030**. Arbetet organiseras internt inom Region Kronobergs enhet Hållbar tillväxt.

Region Kronobergs interna arbete med konstnärlig gestaltning samordnas av **konsthandläggarfunktionen** i samverkan med fastighetsavdelningen. Arbetet organiseras internt inom Region Kronobergs kulturenhet.

Filmkulturell verksamhet

Film och rörlig bild är ett brett område som omfattar all audiovisuell media som fokuserar på berättande. Den regionala kulturpolitikens ansvar rör främst filmkulturell verksamhet, det vill säga filmpedagogik, film och rörlig bild för barn och unga, visning och spridning samt talangutveckling. I praktiken hänger det filmkulturella uppdraget och professionell filmproduktion nära samman och kulturpolitiken och näringspolitiken behöver samverka kring utvecklingen.

Sydsvensk samverkan främjar filmkultur och filmproduktion i Kronoberg

Kronobergs strukturer för filmkultur bygger på sydsvensk samverkan. Filmregion Sydost, regionalt filmresurscentrum för Blekinge, Kalmar län och Kronoberg, verkar för att stärka filmen och den rörliga bildens ställning och utveckling i sydostregionen. Filmregion Sydost främjar film och rörlig bild för barn och unga, stödjer filmskapare och möjliggör visning av film och rörlig bild för publik.

Filmkunnighet är en del av Unescos definition av medie- och informationskunnighet (MIK) som ska bidra till att möta den digitala utvecklingen och bygga ett demokratiskt samhälle med deltagande medborgare. Den snabba teknikutvecklingen där film och rörlig bild blir en allt större del av människors vardag ställer högre krav på filmkunnighet och kritiskt tänkande. Filmregion Sydost stödjer det filmpedagogiska arbetet i kommunerna, både i skolan och på fritiden. Att få se, samtala och skapa film stärker de kulturella, kritiska och kreativa kompetenserna hos barn och unga som behövs för att bli filmkunnig. Skolbio, filmskapande och spridning av filmpedagogisk kunskap är i fokus för det främjande arbetet. Inom Region Kronoberg finns också AV-Media, ett regionalt resurscentrum för IT i skolan, som genomför insatser på området.

Filmregion Sydost stöttar filmskapare i regionen med särskilt fokus på unga och talanger genom ekonomiskt stöd, mentorskap och rådgivning samt med nätverksbyggande och kompetenshöjande aktiviteter. Filmer som speglar människor, miljöer och berättelser från regionen skapar igenkänning och stärker den regionala identiteten. Inom Region-samverkan Sydsverige deltar Filmregion Sydost i ett utvecklingsarbete tillsammans med de andra sydsvenska regionerna för att stärka strukturerna för det filmkulturella uppdraget samt kring ökad filmproduktion. En gemensam audiovisuell strategi har tagits fram för detta syfte. Film och rörlig bild bidrar till att synliggöra och stärka intresset för Kronoberg och Sydsverige både nationellt och internationellt. Via Filmregion Sydost ingår Region Kronoberg i Southern Sweden Film Commission som har till uppdrag att marknadsföra regionens miljöer som inspelningsplatser för film.

Kronoberg är ett biograftätt län med många ideellt drivna visningsarenor för film som biografer, bygdegårdsföreningar, filmklubbar, filmfestivaler och nätverk för landsortsbiografer. Det ideella engagemanget är ofta en förutsättning för att kunna visa film på bio i hela länet och det finns utmaningar inom det civila samhället som rör exempelvis teknikutveckling och tillgänglighet. Filmregion Sydost stöttar visningsaktörerna genom ett strategiskt utvecklingsarbete för att säkerställa ett relevant utbud och bredda deltagandet, samt för att stärka biografen som mötesplats.

Regionala uppdrag inom filmkulturell verksamhet i Kronoberg

Filmregion Sydost är ett av nitton regionala resurscentrum för film i Sverige, med uppdrag att stärka filmen och den rörliga bildens ställning och utveckling i sydostregionen.

I uppdraget ingår att främja film och rörlig bild för barn och unga, stödja filmskapare samt möjliggöra visning av film och rörlig bild för publik. Organisationsformen är en ideell förening bildad 2008 i samverkan mellan Region Blekinge, Region Kalmar län och Region Kronoberg.

Southern sweden film commission är en del av Film i Skåne med interregionalt uppdrag inom Regionsamverkan Sydsverige att skapa strukturer för ökad produktion av film och rörlig bild i hela Sydsverige. I samverkan med både filmkulturella och destinationsutvecklande regionala verksamheter ansvarar Southern Sweden Film Commission för att marknadsföra Sydsverige som produktionsplats, utveckla strukturer för att hitta och visa passande platser för filminspelning och verka för att fler produktioner förläggs i regionen.

Professionella kulturskapares villkor

Ett livskraftigt kulturliv bygger på att professionella kulturskapare kan utveckla sina konstnärskap och verka under rimliga arbetsvillkor. Professionell kulturskapare är ett samlingsbegrepp för yrkesverksamma konstnärer inom alla olika konstområden, till exempel författare, regissörer, koreografer, bildkonstnärer, dansare, kompositörer, musiker, fotografer eller skådespelare. De kan vara verksamma som frilansare eller företagare, anställda inom kulturorganisationer eller kombinera dessa former.

Professionella kulturskapares geografi och sociala skyddssystem

Professionella kulturskapares förutsättningar varierar över landet och är nära kopplade till de regionala strukturerna för kultur inom olika områden. Det kan handla om arbetsmarknad, tillgång till ändamålsenliga lokaler för konstnärlig produktion

inom olika konstområden, som ateljéer, verkstäder, studios eller repetitions- och träningslokaler. Även möjligheter till konstnärligt utbyte, residens, kompetensutveckling och nätverk har betydelse. 70 % av Sveriges professionella kulturskapare bor i någon av de tre storstadsregionerna, men arbetsmarknaden är i hög utsträckning internationell.

Professionella kulturskapare har ofta hög utbildning, men lägre årsinkomster än personer med motsvarande utbildningsnivå. Nationella insatser pågår för att anpassa de sociala skyddssystemen och möjliggöra för fler att leva på sitt konstnärliga yrke. Att professionella kulturskapare är en sårbar grupp handlar om både ekonomiska och sociala arbetsvillkor. Vardagen präglas i hög grad av ensamarbete. Hot och hat mot konstnärer och kulturskapare ökar. Det skapar en ohållbar arbetsmiljö för den enskilde men begränsar också den konstnärliga friheten vilket får negativa effekter för demokratin.

Aktiva insatser stärker professionella kulturskapares villkor i Kronoberg

Många professionella kulturskapare väljer att bo och verka i storstadsregionerna. Kronoberg utmärker sig med landets största andel sysselsatta inom de kulturella och kreativa branscherna, särskilt inom design och formgivning. Region Kronoberg verkar aktivt för att professionella kulturskapare ska ha skäliga arbetsvillkor och en god arbetsmiljö. Den regionala kulturverksamheten utgör en viktig arbetsmarknad för inom olika konstområden, till exempel är Musik i Syd en av Sveriges största arbetsgivare för frilansare. Arbetet med konstnärlig gestaltning stärker också konstnärers arbetsmarknad.

Region Kronoberg genomförde under perioden 2021–2023 riktade insatser för att särskilt främja tillämpningen av medverkans- och utställningsavtalet (MU) på bild- och formområdet i regionen. Sedan 2023 har insatserna övergått i ordinarie uppdrag och det numera finns ett krav i kultur nämndens årliga villkor att hela den regionala kulturverksamheten ska säkerställa avtalsenliga ersättningar, skriftliga avtal i enlighet med branschpraxis och en god arbetsmiljö för kulturskapare. Region Kronoberg värnar också frågor om upphovsrätt och avtalsenlig ersättning inom den egna organisationen. Som offentlig aktör ska vi agera förebildligt.

Utöver arbetstillfällen och möjligheter till konstnärlig produktion arbetar den regionala kulturverksamheten också med främjande insatser, som residens, nätverk, erfarenhetsutbyten och kompetensutveckling, inom olika konstområden och ofta i en sydsvensk geografi. Region Kronoberg erbjuder arbetsstipendier och stärker professionella kulturskapares företagande via det företagsfrämjande systemet och riktade insatser.

Region Kronobergs dialog- och samverkansstrukturer är under utveckling för att öka likvärdigheten. Etablerade och återkommande dialogformer har utvecklats inom konstområden med svagare institutionella strukturer, som ord samt bild och form, men behöver stärkas inom andra konstområden.

Regionala uppdrag inom professionella kulturskapares villkor i Kronoberg

Italienska Palatset är en fristående ekonomisk förening med uppdrag att vara en tvärssektoriell regional mötes- och arbetsplats och resurs för professionella kulturskapare inom olika konstformer. I uppdraget ingår omvärldsbevakning, residensverksamhet och samverkan regionalt,

interregionalt, internationellt samt med konstnärliga utbildningar. Italienska Palatset utgör arbetsplats för professionella kulturskapare, med ateljéer, studios och verkstäder och galleri som fungerar som konstnärlig experimentyta. Publik verksamhet ingår också i uppdraget.

Konstnärlig utbildning och folkbildning

Utbildningssystemets olika delar är en viktig del av kulturens ekosystem; att kontinuerligt få möta konstnärliga uttryck i tidig ålder under hela skoltiden, tillgång till kommunal kulturskola, estetiska program på gymnasienivå, möjligheter till talangutveckling inom olika konstområden, kompetensutveckling för professionella kulturskapare samt högre konstnärlig utbildning och forskning. Studieförbundens och folkhögskolornas fria och frivilliga folkbildningsverksamhet har också en central funktion. De olika delarna i utbildningssystemet utgör också en viktig arbetsmarknad för professionella kulturskapare.

Skolans kulturuppdrag

Skolans kulturuppdrag utgör en viktig arena för barns och ungas kulturella rättigheter och formuleras i skollag, läroplan och de olika ämnenas kursplaner. Ett uttalat mål i Lgr22 är att ”skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grund skola kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud”.

Region Kronobergs regionala kulturverksamhet bidrar till skolans kulturuppdrag genom att erbjuda konst- och kulturpedagogiska resurser och ett brett utbud anpassat för olika åldrar samt skolans uppdrag och mål. Eleverna kan ta del av utbudet på plats i pedagogiskt anpassade lokaler eller genom uppsökande verksamhet där kulturorganisationer eller professionella kulturskapare besöker skolan. Den regionala kulturverksamheten samverkar också med Mot nya höjder, ett undervisningskoncept som drivs av Region Kronoberg, med kreativa utmaningar som gör det enkelt för lärare att öka elevernas intresse för naturvetenskap, teknik och matematik. Konceptet bygger på den pedagogiska metoden STEAM (Science,

Technology, Engineering, Arts och Maths) där konst och kultur ingår som en del.

Likvärdigheten mellan länets kommuner, och även mellan skolor inom samma kommun, varierar. De olika konstformernas möjligheter att ta plats i skolan varierar också. Ett arbete med att etablera och stärka den regionala samordningen och främja en mångfald av konstnärliga uttryck i länets skolor pågår.

Kulturskolor i alla kommuner

Den kommunala kulturskolan har stor betydelse, både för barns rätt till kultur i enlighet med barnkonventionens lagkrav och för kompetensförsörjning och återväxt inom kultursektorn. Genom kulturskolan främjas barns och ungas möjligheter att lära, själv utöva och uppleva konstnärliga uttryck under sin fria tid. I Kronoberg finns kulturskolor i alla länets kommuner, även om ekonomiska förutsättningar, organisation och ämnen som erbjuds varierar. Kulturskolorna samverkar via ett nätverk för kulturskolechefer och med den regionala kulturverksamheten. Det pågår till exempel ett gemensamt utvecklingsarbete inom musikområdet för att främja kompetensförsörjningen inom blåsmusik, med starka traditioner i Kronoberg och koppling till glasbruk och annan industri och med både professionella utövare och amatörorkestrar.

Flera estetiska program i Kronoberg och spetsutbildning inom musik

I Kronoberg finns flera estetiska program inom alla fem inriktningar (bild och formgivning, dans, estetik och media, musik samt teater). Flertalet finns i Växjö, där det också erbjuds möjlighet till specialisering inom mode och design, spelgrafik samt grafisk design. I Tingsryd finns spetsutbildning i musik på gymnasienivå med riksintag. Inom ett av teknikprogrammen i Växjö finns även spelutveckling och i Tingsryd finns yrkesutbildning för vuxna inom spel- och programutveckling med särskilt fokus på indiespel. Även studieförbund, ungdomsorganisationer och Region Kronobergs ungdoms- och arbetsstipendier bidrar till att främja området spelkultur.

Återväxt, talangutveckling och unga konstnärskap

Region Kronoberg, den regionala kulturverksamheten och folkbildningen främjar unga konstnärskap och en hållbar återväxt av talanger som tar steget mot att bli professionella kulturskapare. Det kan handla om att skapa arenor för att utöva och utforska sitt konstnärskap med professionellt stöd, ekonomiska resurser eller nätverk där unga talanger får möjlighet till branschkontakter och internationella utbyten. Några exempel är Musik i Syds residensprogram för ensembler som syftar till internationell etablering av unga sydsvenska musiker och koreografitävlingen Skapa dans för unga dansare som samordnas av Regionteatern Blekinge Kronoberg i Kronoberg.

Folkbildningen – arena för fri och frivillig bildning och Kronobergs största kulturarrangör

Folkbildningens särart och pedagogik tillgängliggör kunskap för alla på ett demokratiskt och jämlikt sätt, vilket gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation och delta i samhällsutvecklingen. Folkbildningen, med studieförbund och folkhögskolor, ökar deltagandet i kulturlivet, bidrar till att stärka och utveckla demokratin och utgör regional utvecklingsresurs inom många områden; kompetensförsörjning, digital delaktighet och integration. Folkbildningen genomgår en stor omställning mot bakgrund av ekonomiska prioriteringar nationellt som kommer att ha effekter för kultur, bildning och delaktighet även på regional nivå.

I Kronoberg är bedriver de nio statsbidragsberättigade studieförbunden en bred folkbildningsverksamhet utifrån sina olika profiler. Studieförbunden erbjuder lokal närvaro, replokaler, utrustning, pedagogiska resurser, mötesplatser och kulturarenor i hela länet. De utgör en struktur för att främja barn och ungas egna kulturella uttryck och möjligheter till talangutveckling. De flexibla och deltagarorienterade arbetssätten fångar upp och möjliggör nya initiativ och konstnärliga uttryck, som ungas egna kulturformer.

I Kronoberg finns S:t Sigfrids folkhögskola, Markaryds folkhögskola och Grimslövs folkhögskola, som med olika profiler utgör en del i kulturens ekosystem som utbildningsanordnare och kulturella kluster. De erbjuder konstnärliga grund- och fördjupningsutbildningar som är förberedande för högre konstnärlig utbildning. Kronobergs läns bildningsförbund är folkbildningens samverkansorganisation.

Linnéuniversitetet – det kulturella universitetet

Vid Linnéuniversitetet finns högre konstnärlig utbildning, forskningsmiljöer och samverkansmöjligheter inom regionala profilområden som design, litteratur, muntligt berättande, musik, kulturarv, konst- och kulturpedagogik och kulturentreprenörskap. Region Kronoberg samverkar med Linnéuniversitetet med utgångspunkt i en överenskomelse. Den regionala kulturverksamheten samarbetar också med Linnéuniversitetet, men även andra högskolor och universitet, kring utbildning, forskning och utvecklingsinsatser. Linnéuniversitetets verksamhet Det kulturella universitetet som är förlagd inom universitetsbiblioteket främjar mötet mellan konst och vetenskap och stärker samverkan.

Regionala uppdrag inom konstnärlig utbildning och folkbildning i Kronoberg

Grimslövs folkhögskola är en offentligägd folkhögskola med Region Kronoberg som huvudman och med inriktning på hälsa, friskvård och kultur.

Region Kronobergs arbete med **Mot nya höjder** är ett undervisningskoncept som ska öka intresset för STEAM (Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics). Konceptet drivs av Region Kronoberg i samverkan med länets skolor och Science Center-noderna; Huseby bruk, IKEA Museum, Kulturparken Småland, EPIC, Vetenskapshuset, VeraS Science Center och Makerbussen. Klasser som är anmälda till Mot nya höjder besöker kostnadsfritt länets noder under terminen. Organisatoriskt tillhör Mot nya höjder Region Kronobergs regionala utvecklingsnämnd.

Region Kronobergs arbete med **regional samordning av barns och ungas rätt till kultur** är en ny funktion som är under etablering från och med våren 2024 och som inledningsvis kommer att fokusera på att stärka strukturerna för kultur i skolan. Arbetet organiseras internt inom Region Kronobergs kulturenhet.

Studieförbunden i Kronoberg utgörs av nio statsbidragsberättigade organisationer med uppdrag att bedriva folkbildningsverksamhet; Arbetarnas bildningsförbund (ABF), Folkuniversitetet, Ibn Rushd, Medborgarskolan, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet (NBV), Sensus studieförbund, Studieförbundet, Studieförbundet Bilda och Studieförbundet Vuxenskolan. Alla regionalt verkamma studieförbund är fristående ideella föreningar på distriktsnivå, med undantag för Folkuniversitetet som är en stiftelse.

Det civila samhället

Det civila samhället med kultur- och arrangörsföreningar, lokalhållande föreningar och folkbildningens organisationer har stor betydelse för människors rätt till både bildning och kultur och bidrar i hög utsträckning till kulturpolitikens deltagandemål. Konkret kan det handla om lokal närvaro, mötesplatser och strukturer för arrangörskap men i bredare mening även delaktighet i samhället, social tillit och sammanhållning.

Ideella krafter skapar kulturella mötesplatser och hållbara livsmiljöer i hela Kronoberg

De ideella krafterna inom civilsamhället erbjuder kulturella mötesplatser i form av teaterscener, festivaler, biosalonger, dansgolv, replokaler, utrymmen för konstutställningar, platser för litterära samtal och mycket mer. Det civila samhället utvecklar orter och platser och skapar öppna och hållbara livsmiljöer i hela Kronoberg, från Markaryd till Åseda och från Bolmsö till Rävemåla. Att kunna samverka med ett livskraftigt civilsamhälle är ofta en förutsättning för kulturinstitutionerna och den främjande regionala kulturverksamheten. Det ingår i deras uppdrag att utgöra resurs för det civila samhället i Kronoberg. Det ideella engagemanget är i förändring och det finns flera initiativ i Kronoberg

för att stärka arrangörsledet, återväxten och arrangörsskap i nya former, som till exempel Kultur-Crew, Musikriket och Scensommar Kronoberg.

Det civila samhället är inte bara arrangör och samarbetspart till kulturinstitutionerna utan också en viktig genomförare av regional kulturverksamhet. Sett till regional och statlig finansiering inom kultursamverkansmodellen i Kronoberg så fördelas strax över 10 % till civilsamhället. Inkluderas även de långsiktiga regionala driftsanslagen utanför kultursamverkansmodellen så fördelas ungefär 22 % till organisationer inom det civila samhället.

Det civila samhället som regional utvecklingsresurs och röstbärare

Det civila samhällets breda verksamhet bidrar till mål inom flera regionala strategier och områden. Folkbildningens aktörer är viktiga parter i det

regionala kompetensförsörjningsarbetet och bidrar med insatser för att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället.

Den regionala kulturförvaltningen har lång erfarenhet av dialog och samverkan med det civila samhället. Inom Region Kronoberg pågår även utvecklingsarbete inom den regionala utvecklingsavdelningen och på central nivå med målet att nå en mer strukturerad samverkan och stärka det civila samhällets möjligheter att verka som både regional utvecklingsresurs och röstbärare med utgångspunkt i de sex principer som formulerats på nationell nivå för samverkan mellan det offentliga och det civila samhället: självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald.

Regionala uppdrag inom det civila samhället i Kronoberg

Kulturnämnden finansierar det civila samhällets regionala strukturer på distriktsnivå, i form av främjande regional kulturverksamhet, lokalhållande organisationer, studieförbund, ungdomsorganisationer och idrottsrörelse.

Folkets hus och parker är en folkrörelse som driver Folkets Hus, folkparker, biografer och liknande mötesplatser och lokala arrangörer.

Kronobergs bygdegårdsdistrikt organiserar länets bygdegårdar och föreningsdrivna allmänna samlingslokaler som är skapade av människor utifrån bygdens behov.

Kronobergs läns hembygdsförbund är ett samlande organ för länets hembygdsrörelse som verkar för kultur- och miljövård samt att öka kunskapen om bygdens historia.

RF-SISU Småland är Riksidrottsförbundets och SISU Idrottsutbildarnas regionala organisation, som utvecklar och stödjer idrotten i Småland.

Regionalt verksamma **ungdomsorganisationer** inom det civila samhället som ger unga möjligheter att skapa sina egna plattformar har möjlighet att söka organisations- och ledarskapsbidrag i enlighet med ett regionalt bidragssystem.

Flera intressenter som beskrivs under andra rubriker i nulägesbeskrivningen tillhör också civilsamhället, som till exempel Berättarnätet Kronoberg, Hemslojden i Kronoberg eller Riksteatern Kronoberg.

Flera faktorer påverkar de kulturpolitiska målen

Det finns flera saker som påverkar kulturlivets utveckling och kulturpolitikens förmåga att nå de nationella kulturpolitiska målen. Det handlar om komplexa utmaningar som påverkar kulturpolitiken på alla nivåer men också samhället i stort. Här sammanfattas de utifrån Kronobergs förutsättningar att närma sig den nationella kulturpolitikens självständighetsmål, deltagandemål och samhällsmål.

Kulturens strukturer är sårbara

Det nationella kulturpolitiska självständighetsmålet; att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, påverkas av att kulturens strukturer är sårbara. Villkoren för konstnärlig produktion och kulturell mångfald ser olika ut i landet. I Kronoberg har utvecklingen inom självständighetsmålet överlag varit positiv. Den regionala kulturverksamheten visar en god omställningsförmåga och återhämtning efter pandemins begränsningar. Samtidigt påverkas arbetet med självständighetsmålet i Kronoberg av flera kritiska faktorer som sammanfattas här.

Minskat ekonomiskt handlingsutrymme och välfärd under omställning

Kulturpolitikens självständighetsmål påverkas i hög utsträckning av kultursektorns och det civila samhällets ekonomiska villkor. Pandemins begränsningar drabbade dessa områden hårt. Även om återhämtningen gått relativt snabbt, vilket tyder på en god omställningsförmåga, så begränsar kostnadsutvecklingen i samhället det ekonomiska handlingsutrymmet i kultur- och civilsamhällesorganisationerna. Det får effekter för möjligheterna att arbeta med kärnuppgiften, men även arbetet med konstnärlig förnyelse, verksamhetsutveckling, kompetensförsörjning och goda villkor för professionella kulturskapare. Det gör det också svårare för organisationerna att möta nya utmaningar som

rör digital verksamhetsutveckling, breddat deltagande och förmåga att bidra till andra områden som till exempel en god folkhälsa eller samhällets krisberedskap.

Samtidigt står även kommuner och regioner inför ekonomiska och demografiska utmaningar. Färre människor i arbetsför ålder ska försörja allt fler vilket innebär ökade kostnader och behov av nya arbetssätt för att upprätthålla välfärd på samma nivå. Att upprätthålla kulturell välfärd är en viktig prioritering för det offentliga på alla nivåer om de kulturpolitiska målen ska nås.

Konstnärlig frihet och kulturens oberoende i ett polariserat samhälle

Samhällskontraktet mellan stat och medborgare är starkt i Sverige men tilliten tycks minska, vilket riskerar att reducera förtroendet för välfärdssamhället, skapa ett hårdare politiskt klimat och ett polariserat samhälle. Utvecklingen påverkar kulturområdet på flera sätt. Yttrandefrihet och konstnärlig frihet är viktiga utgångspunkter för demokrati.

Hat, hot och trakasserier riktat mot personer som deltar i det offentliga samtalet, som konstnärer, politiskt förtroendevalda, journalister och forskare, ökar. Angreppen är särskilt allvarliga eftersom det är ett hot mot demokratin när röster och perspektiv tystas.

En annan kritisk faktor med negativa effekter för demokratins utveckling är tendenser till ökad politisk styrning av kultur. Region Kronoberg har gjort en genomlysning av hur den kulturpolitiska principen om armlängds avstånd tillämpas internt i organisationen och arbetar vidare i enlighet med utredningens rekommendationer.

Konstnärlig återväxt och arbetsvillkor för professionella kulturskapare

Professionella kulturskapare arbetar under sämre villkor än andra grupper i samhället med motsvarande krav på utbildning och yrkeserfarenhet, både vad gäller ekonomi och sociala skyddssystem. Arbetsmiljön präglas i hög grad av ensamarbete. Samtidigt ökar hat, hot och trakasserier mot konstnärer och professionella kulturskapare. Parallellt pågår en omstrukturering av arbetsmarknaden där frågor om upphovsrätt och den snabba utvecklingen av artificiell intelligens påverkar förutsättningarna.

Sverige investerar långsiktigt i konstnärlig utbildning men under pandemin tvingades många yrkesverksamma lämna sitt konstnärliga utövande. Det råder osäkerhet vad gäller den konstnärliga återväxten och vem som ska våga bli professionell kulturskapare i framtiden. Den statliga konstnärspolitiska utredningen pekade redan innan pandemin på behov av insatser för att ungdomar i hela landet, oavsett socioekonomisk bakgrund, ska våga välja konstnärssyrket. Den konstnärliga återväxten påverkas också av utbildningssystemets pågående omställning mot bakgrund av ekonomiska prioriteringar på olika nivåer, där såväl den kommunala kulturskolan som folkbildningen har viktiga funktioner för kultursektorns kompetensförsörjning.

Behov av ändamålsenliga lokaler för konstnärlig produktion och publik verksamhet

Parallellt med ett minskat ekonomiskt handlingsutrymme påverkas kulturverksamhetens arbete med kärnuppdraget av att det finns behov av ändamålsenliga lokaler för både konstnärlig produktion och publik verksamhet. Regionteatern Blekinge Kronobergs breda grunduppdrag med produktion, residens, gästspel och turnerande verksamhet inom både teater och dans begränsas av att lokalerna inte

är anpassade för scenkonstverksamhet. Under perioden fortsätter arbetet med att hitta en långsiktig lösning. Lokaler som uppfyller kraven för turnerande verksamhet, särskilt professionell dansverksamhet, är också en utmaning i länet.

Behov av tillgängliga och ändamålsenliga lokaler finns också inom det fria kulturlivet och det civila samhället. Här handlar de kritiska faktorerna ofta om tillgång till regional och kommunal medfinansiering för att kunna söka statliga investeringsstöd. I centralorterna är snarare bristen på lokaler samt hyreskostnaden en utmaning för civilsamhällets organisationer.

Digital verksamhetsutveckling och medie- och informationskunnighet

Den snabba digitala utvecklingen påverkar hela samhället. Alla delar av samhället behöver förhålla sig till dess effekter. På kulturområdet kan det handla om ökad tillgänglighet genom att analogt material tillgängliggörs digitalt, till exempel arkiv och samlingar eller konstnärliga produktioner som anpassas för digital distribution. Under pandemin genomgick kultursektorn en snabb digital omställning i syfte att kunna leverera ett utbud även under rådande restriktioner. Kulturområdets digitala verksamhetsutveckling handlar också om konstnärlig förnyelse och nya konstnärliga uttryck. Utvecklingen inom artificiell intelligens har omvälvande effekter för hela samhället och inom kultursektorn påverkas förutsättningarna för konstnärligt skapande, upphovsrätt och professionella kulturskapares arbetsmarknad. Kronoberg är ett län med väl utbyggt bredband och stark specialisering inom IT och det pågår flera utvecklingsinsatser inom den regionala kulturverksamheten.

Digitaliseringen har bidragit till en demokratisering av det offentliga samtalet, men skapar också nya utmaningar rörande yttrandefrihetens gränser, polarisering, desinformation och källkritik. Det är viktiga frågor med nära koppling till arbetet med krisberedskap, säkerhet och ett mer robust samhälle. Många insatser pågår, inte minst inom bibliotek och studieförbund, för att stärka digital delaktighet och invånarnas medie- och informationskunnighet

samt hantera de utmaningar som finns för att den digitala utvecklingen ska bli likvärdigt tillgänglig för olika grupper i samhället.

Den kulturella välfärden är inte likvärdig

Den kulturella välfärden är inte likvärdig. Det påverkar möjligheterna att nå det nationella kulturpolitiska deltagandemålet; ”att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet”. Kulturella rättigheter ingår i de mänskliga rättigheterna. Samtidigt påverkas likvärdigheten av komplexa faktorer; som utbildning, inkomst, boendeort, kön och ålder. Myndigheten för kulturanalys bedömer att deltagandemålet är svårt att nå och att kulturpolitiken delar ansvaret med andra områden, till exempel utbildningssystemet.

De kulturella kronobergarna

Nationella kulturvaneundersökningar visar att det finns skillnader i invånarnas kulturvanor och att de är stabila över tid. Skillnaderna återspeglas även i regionala undersökningar. Samtidigt framträder en bild av en kulturell befolkning i Kronoberg vid jämförelse med riket. Kronobergarna står särskilt ut vad gäller det egna skapandet, vilket även stämmer överens med nationella kulturvaneundersökningar där Kronoberg tillsammans med Småland och öarna utmärker sig.

Barns och ungas lagstadgade rätt till kultur

Med barn och unga avses i kulturplanen personer i åldrarna 0–25 år, vilket omfattar både barnkonventionen (0–18 år) och den nationella ungdomspolitikerna (13–25 år). Målgruppen utgör ungefär en tredjedel av befolkningen i Kronoberg. Barn, unga och unga vuxna är inte någon homogen grupp. Livsvillkoren varierar både mellan och inom åldersgruppen. Åldersindelningen rymmer allt ifrån små barns språkutveckling och möjligheter att ta del av kultur i skola och på den fria tiden till att främja talangutveckling, ungas egna kulturformer, unga konstnärskap och delaktighet i kultur- och samhällslivet.

Uppföljningen inom kultursamverkansmodellen i Kronoberg visar att kulturpolitiska prioriteringar som rör barn och unga har haft ett stort genomslag i den regionala kulturverksamheten. De producerar ett omfattande och kvalitativt utbud anpassat för målgruppen och dess olika arenor, tillhandahåller kulturpedagogisk expertkompetens och arbetar med främjande insatser.

Kommunerna spelar en viktig roll för att skapa likvärdighet vad gäller barns och ungas rätt till kultur, rättigheter som lagstadgats genom barnkonventionen. Myndigheten för kulturanalys flaggar för att kommunernas allt sämre ekonomi riskerar att påverka barns kulturdeltagande negativt. I Kronoberg finns behov av att utveckla hållbara strukturer och regional samordning som stärker barns och ungas rätt till kultur.

Nationella minoriteters kultur och minoritetsspråk

De nationella minoriteterna utgör en levande del av det svenska samhället och kulturarvet. Nationella minoriteter och minoritetsspråk är också en del av Kronobergs län och historia och en resurs som kan stärka och vitalisera det regionala kulturlivet. I Sverige har fem nationella minoriteter särskilda lagstadgade rättigheter: judar, romer, urfolket samer, sverigefinnar och tornedalingar. Minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Sveriges ratificering av Europarådets konventioner om skydd för nationella minoriteter och minoritetsspråk bygger på insikten att det finns ett stort antal minoriteter i Europa som levt i området sedan lång tid och att deras språk och kultur riskerar att gå förlorade om de inte skyddas.

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska det allmänna främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska särskilt främjas. Region Kronoberg verkar för att den regionala kulturverksamheten aktivt främjar de nationella minoriteternas kultur och kulturarv och möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och sitt språk i Sverige och följer upp arbetet årligen.

Tillgänglig kultur

Personer med funktionsnedsättning ska på lika villkor som personer utan funktionsnedsättning ha möjlighet att ta del av kultur. Region Kronoberg genomför främjande insatser och ställer krav på att den regionala kulturverksamheten uppfyller målen inom funktionshinderspolitiken; det vill säga har åtgärdat enkelt avhjälpbara hinder i lokaler för publik verksamhet och har handlingsplaner för fysisk tillgänglighet som kontinuerligt följs upp. Webbplatser och e-tjänster är tillgänglighetsanpassade och det finns information om tillgänglighet till publik verksamhet och arrangemang på de webbplatser, sociala medier och evenemangskalendrar som används. Språklig tillgänglighet och tillgänglighet för personer med intellektuell funktionsnedsättning är också viktiga aspekter. I den regionala kulturverksamheten pågår särskilda utvecklingsinsatser som förbättrar tillgängligheten, till exempel Regionteatern Blekinge Kronobergs satsning på "relaxed performance".

Mångfald och jämställdhet

På kulturområdet finns utmaningar inom mångfald och jämställdhet som rör förutsättningar inom olika konstområden och den kulturella välfärdens likvärdighet. Utmaningarna handlar till exempel om könsskillnader när det gäller professionella kulturskapares förutsättningar eller kulturvanor, där kvinnor i högre utsträckning än män tar del av kultur inom alla konstområden i Kronoberg. Det kan också handla om att befolkningsförändringar i samhället innebär nya målgrupper och en ökad mångfald av professionella kulturskapare och konstnärliga uttryck.

Region Kronoberg arbetar med mångfalds- och jämställdhetsintegrering som verktyg inom det regionala utvecklingsarbetet och verkar för att främja ett kulturliv som är angeläget för alla. All styrning behöver balanseras mot principen om armlängds avstånd och målkonflikter mellan deltagande-, och självständighetsmålet.

Kultur som utvecklingskraft i samhället

Det nationella kulturpolitiska samhällsmålet; "att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling" påverkas av kulturlivets förmåga att utgöra resurs för andra områden i ett tufft ekonomiskt läge. Kärnuppdragen finns inom självständighets- och deltagandemålen, men kultur och folkbildning spelar en särskilt viktig roll som samhällelig utvecklingskraft inom flera andra områden, som beskrivs nedan. En kritisk faktor handlar om andra områdens förmåga att nyttja kulturens potential som utvecklingskraft i samhället. Det behövs kunskap och bred samverkan över sektorsgränserna.

Hållbar utveckling

Kultur och civilsamhälle bidrar till samhällen som är socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbara. Kulturpolitikens arbete med självständighets- och deltagandemålen bidrar direkt och indirekt till flera av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Robusthet, säkerhet och krisberedskap

Kultur och civilsamhälle har viktiga roller i frågor som rör samhällets robusthet, säkerhet och krisberedskap. Det här är ett område som är under utveckling och insatser har påbörjats på nationell, regional och kommunal nivå. Kultursektorn, folkbildningen och det civila samhället skapar demokrati- och bildningsfrämjande mötesplatser

Tips!

Globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, se Kulturplan Kronoberg 2025–2028 sida 31.

Samhällets robusthet, säkerhet och krisberedskap, se Kulturplan Kronoberg 2025–2028 sida 32.

mellan människor, utgör lokal resurs och har bred kompetens i frågor som rör till exempel medie- och informationskunnighet. De här aktörerna behöver synliggöras och involveras tidigt i det offentliga arbetet med kris- och beredskapsfrågor men också ha goda grundförutsättningar för att kunna utgöra resurs i arbetet.

Attraktiva och gestaltade livsmiljöer

Arbetet med attraktiva och gestaltade livsmiljöer i Kronoberg sker inom samverkansinitiativet BY2030 och genom investeringar i kultur i hela Kronoberg samt konstnärlig gestaltning i Region Kronobergs lokaler.

Regional tillväxt och innovation

Ett breddat och diversifierat näringsliv med förnyelseförmåga, i form av innovationer och nya företag, bidrar till ökad konkurrenskraft och minskad konjunkturkänslighet. För ett län med en hög specialisering inom industrisektorn behöver fler arbetstillfällen växa fram inom nya näringar, till exempel kunskaps- och tjänstesektorn. De kulturella och kreativa branscherna är utmärkande för Kronobergs näringsliv och stärker länets konkurrenskraft, med professionella kulturskapare som bedriver konstnärlig verksamhet samt näringsidkare inom närliggande branscher, som evenemangs- eller besöksnäring. Många professionella kulturskapare är egenföretagare och en del av det lokala och regionala näringslivet. Det finns behov av att stärka samverkan med regionala innovationsstödjande- och företagsfrämjande system för att stödja professionella kulturskapares företagande och främja export inom en småskalig näring som i hög utsträckning rör sig på en global marknad.

Kontakt mellan professionella kulturskapare och andra branscher stärker Kronobergs innovationsförmåga. Sedan 2024 samverkar regional utveckling och kultur kring en så kallad SPOK-hubb i Kronoberg där konstnärer och kulturskapare kopplas samman med lokal tillverkningsindustri.

Besöksnäring

Kulturpolitikens investeringar i Kronobergs kulturliv bidrar till platsutveckling och att stärka besöksnäring och kulturturism. Kronobergs och Sydsveriges kulturliv och kulturarv utgör populära besöksmål som redan idag lockar nationella och internationella besökare. Utöver de som redan beskrivits i nulägesbeskrivningen finns också länets enda kulturreservat Linnés Råshult samt besöksmål som Huseby Bruk och Kronobergs slottsruin. Kommande infrastruktursatsningar som till exempel Fehmarn-Bält-förbindelsen kommer ha stor betydelse för kultursektorn vad gäller arbetsmarknad, kompetensförsörjning och publik.

Utbildning, folkhälsa och nära vård

Kultur och kreativitet ökar människors välbefinnande och livskvalitet, gör oss både friskare och smartare och utgör därmed del av lösningen på samhällsutmaningar som växande psykisk ohälsa, omställning till nära vård eller att barn och unga inte når kunskapsmålen i skolan. Kultur och det civila samhället bidrar till bildning, utbildning och digital delaktighet, till exempel genom att stödja skolans kulturuppdrag samt främja tillgång till bibliotek, museer och folkbildning.

Tips!

Konstnärlig gestaltning i Region Kronobergs lokaler, se sida 14 och 16.

Utbildning, folkhälsa och nära vård, se till exempel Karolinska Institutets centrum *Den kulturella hjärnan* som lyfter fram internationell spetsforskning om relationen mellan kultur, hjärna, lärande och hälsa:
www.kulturellahjarnan.se

Forskningen belyser alltmer kulturens hälsofrämjande effekter. Det skapar incitament för utvecklad samverkan mellan områden som kultur, folkhälsa och hälso- och sjukvård. Tidigare utredningar och gemensamma utvecklingsinsatser har bidragit till att höja kunskapsnivån och förtydligat ansvar, organisation och behov av samfinansiering för att integrera kultur som verktyg inom vård och omsorg.

Det finns i dagsläget inget samlat uppdrag kring kultur i vården i Region Kronoberg, men flera olika initiativ bidrar till arbetet. Inom hälso- och sjukvården finns projektet Hälsa, humaniora och medicin där de humanistiska vetenskaperna korsbefruktas med de vårdande vetenskaperna, för att berika vårdens verksamheter. Inom den regionala kulturverksamheten finns ett brett och varierat utbud som är anpassat till vård- och omsorgsmiljöer. Musik i Syd bedriver ett utvecklingscentrum för musik i vård, omsorg och hälsa. Biblioteksutveckling Blekinge Kronobergs har tillsammans med barnhälsovård, logopedi, och förskola genom Språkstegen byggt upp ett arbete med samverkan för små barns språkutveckling. Regionteatern Blekinge Kronobergs arbetar med Dans för Parkinson. Arbetet med konstnärlig gestaltning i Region Kronobergs lokaler och vårdmiljöer bidrar också till att skapa en god miljö som utgår från behoven hos patienter, besökare och personal.

Tips!

Att integrera kultur som verktyg inom vård och omsorg, se till exempel förstudien *Kulturens läkande kraft i Kronoberg* från 2017 och *Mening, motivation och livskraft – en plan för kultur i vården* från 2020.

